

XII. Monitoring i ewaluacja

Schemat prowadzenia ewaluacji oraz monitoringu został wypracowany w ramach konsultacji społecznych. Efektem zebranych danych w społeczności lokalnej jest wysokie zróżnicowanie metod i technik, dzięki którym w przyszłości mieszkańcy będą mogli włączyć się w proces oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD. Zebrane dane w ramach uspołecznienia LSR LGD „Dorzecze Bobrzy” wskazały na relatywnie dużą chęć wzięcia udziału w spotkaniach warsztatowych w przyszłości, a także w badaniach w gminach. Dodatkowo, mieszkańcy ocenili, że spotkania z przedstawicielami liderów lokalnych również byłyby ważne dla prawidłowej oceny działania LGD i wdrażania LSR.

Ważne było również zebranie informacji na temat preferowanych kanałów komunikacyjnych, jakimi mieszkańcy chcieliby się dowiadywać o kolejnych etapach realizacji Strategii i możliwości aktywnego włączenia się w jej wdrażanie. Jak pokazały dane, najbardziej efektywnymi kanałami komunikacyjnymi były kolejno gazety lokalne i strony internetowe Urzędu Gminy, strona LGD, festyny i imprezy lokalne i spotkania informacyjne. Taki stan rzeczy pokazuje, że wśród metod angażowania mieszkańców w proces monitoringu i ewaluacji należy zastosować zarówno metody reaktywne jak i niereaktywne.

Podstawowym celem prowadzonych badań i analiz będzie zebranie informacji na temat finansowego, rzeczowego oraz społecznego wymiaru działania LGD i wdrażania LSR pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacyjnych. W związku z tak postawionym celem ogólnym prowadzenia badań ewaluacyjnych i monitoringu, analizy będą prowadzone przy udziale: pracowników LGD, członków organów LGD, ekspertów zewnętrznych w dziedzinie prowadzenia ewaluacji i monitoringu, a także przedstawicieli trzech sektorów partnerstwa LGD i samych mieszkańców obszaru LGD, których opinia ma ważne znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju.

Poniżej zaprezentowano trój etapowy schemat prowadzenia badań ewaluacyjnych. Podział nastąpił wg momentu prowadzenia ewaluacji, co ma merytoryczne uzasadnienie. Taki podział pozwala na oszacowanie prowadzonych działań i bierze pod uwagę zróżnicowanie tych działań w ramach procesu wdrażania. Inne zatem pytania można postawić na początku okresu programowania, inne po kilku latach, a inne na jego zakończeniu. Ze względu na różne

funkcje ewaluacji i monitoringu, w przypadku tego drugiego badania ustalono, że będzie prowadzone na bieżąco, w trakcie wdrażania LSR.

Rok prowadzenia badań	2015	2018	2022
Typ badania			
Ewaluacja	Ex-ante	On-going	Ex-post
Monitoring	Bieżąca działalność biura i wybranych członków LGD		

Tabela 1 Etapy realizacji ewaluacji i monitoringu wdrażania LSR 2014-2020 oraz funkcjonowania LGD

Zaznaczyć należy, że realizacja badań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, którymi są opisane w Poradniku dla LGD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-220, tj. trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność oraz trwałość.

Kryterium	Opis
Trafność	Związek pomiędzy przyjętymi rozwiązaniami (w zakresie celów, przedsięwzięć, sposobu funkcjonowania LGD), a realnymi potrzebami społeczności lokalnej
Efektywność	Stosunek uzyskanych efektów do poniesionych nakładów finansowych
Skuteczność	Ocena stopnia, w jakim osiągnięto zaplanowane cele i przedsięwzięcia
Użyteczność	Planowane i nieplanowane efekty realizacji LSR, stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów
Trwałość	Ocena stopnia utrzymania się pozytywnych (zakładanych i niezakładanych) efektów realizacji Strategii po zakończeniu wdrażania.

Tabela 2 Kryteria prowadzenia ewaluacji wdrażania LSR i funkcjonowania LGD

Podmiotem odpowiedzialnym za gromadzenie danych do ewaluacji i monitoringu będą pracownicy biura. W ramach bieżącej działalności pracownicy biura będą mieli obowiązek gromadzenia kompletnej dokumentacji z prowadzonych działań, realizowanych operacji oraz wszystkich zakresów poddawanych ocenie. Dane zbierane będą za pomocą ankiet, list obecności, rejestrów (formularzy) przygotowanych na potrzeby prowadzenia analiz. Wnioski z prowadzonych badań i analiz będą przedmiotem oceny organów LGD. Decyzją Zarządu będą przygotowane projekty zmian w LSR lub innych dokumentach związanych z zagadnieniami, które wymagać będą aktualizacji, zgodnie z zasadami dokonywania zmian opisanymi w LSR, statucie i/lub odpowiednich regulaminach.

Wszelkie zmiany dotyczące terminu, czy zakresu procedury ewaluacyjnej i/lub monitorowania będą każdorazowo zgłaszane i uzasadniane przed SW i wymagać będą pozytywnej zgody.

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia (źródła danych)	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
Ewaluacja ex ante	Lokalna Strategia Rozwoju 2014-20 (cele, wskaźniki, logika interwencji, spójność i komplementarność dokumentu, sposób wyboru operacji i ustanawiania kryteriów wyboru, plan działania, budżet, plan komunikacji, zintegrowanie Strategii, kompletność dokumentu)	<ul style="list-style-type: none"> - pracownicy biura (ocena własna) - zarząd (ocena własna) 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dokumentów zastanych wg kryteriów ewaluacji - opinia pracowników biura - opinia ekspercka zarządu - opinia Komisji Rewizyjnej - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, <p>Źródło: dane własne, dane z prowadzonych badań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: grudzień 2015 (przed złożeniem LSR do SW) 	<ul style="list-style-type: none"> - logiczna spójność dokumentu (celów, diagnozy, analizy SWOT) - cele i wskaźniki zgodne z kryteriami SMART - oszacowane wartości początkowe wskaźników - dokument posiada wszystkie niezbędne rozdziały - wszystkie niezbędne rozdziały LSR spełniają podstawowe kryteria ewaluacji

<p style="text-align: center;">Ewaluacja on going</p>	<ul style="list-style-type: none"> - cele określone w LSR - procedura wyboru, kryteria - harmonogram - budżet - stopień oddziaływania na społeczeństwo wdrażania LSR - innowacyjność, kryteria wyboru - kapitał społeczny mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> - zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników w i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych f) konsultacje Internetowe g) ankieta internetowa - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, Źródło: dane własne, dane GUS, dane z prowadzonych badań 	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: pierwszy kwartał 2018 roku - okres objęty pomiarem: od rozpoczęcia wdrażania LSR 2014-20 do I kwartału 2018 roku 	<ul style="list-style-type: none"> - powszechność dokumentu na obszarze LGD - stopień realizacji poszczególnych celów - stopień wykorzystania budżetu - zgodność z harmonogramem - opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji - opinia pracowników i przedstawicieli organów LGD o skuteczności, jakości wdrażania LSR i realizowanych operacji, a także kryteriów wyboru i innowacyjności - ocena kapitału społecznego mieszkańców (oszacowanie wskaźników zmiany społeczne w zakresie realizowanych celów, np. zaufanie, więzi społeczne, aktywność i integracja)
--	--	--	---	---	--

Ewaluacja ex post	<ul style="list-style-type: none"> - cele określone w LSR - procedura wyboru, kryteria - harmonogram - budżet - stopień oddziaływania na społeczeństwo wdrażania LSR - innowacyjność, kryteria wyboru - kapitał społeczny mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> - zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników w i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych f) konsultacje Internetowe g) ankieta internetowa - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, trwałość <p>Źródło: dane własne, dane GUS, dane z prowadzonych badań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: 2022 rok - okres objęty pomiarem: cały okres wdrażania LSR 2014-20 	<ul style="list-style-type: none"> - powszechność dokumentu na obszarze LGD - stopień realizacji poszczególnych celów - stopień wykorzystania budżetu - zgodność z harmonogramem - opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji - opinia pracowników i przedstawicieli organów LGD o skuteczności, jakości wdrażania LSR i realizowanych operacji, a także kryteriów wyboru i innowacyjności - ocena kapitału społecznego mieszkańców (oszacowanie wskaźników zmiany społeczne w zakresie realizowanych celów, np. zaufanie, więzi społeczne, aktywność i integracja) - ocena mieszkańców, pracowników i przedstawicieli organów LGD nt. długotrwałych efektów, skuteczności i efektywności pomocy
--------------------------	--	--	--	---	--

Rysunek 1 Realizacja badań ewaluacyjnych wdrażania LSR

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia (źródła danych)	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
-------------	--------------------------	------------------	------------------------------------	-----------------------------	------------------

<p>Ewaluacja ex ante</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lokalna Strategia Rozwoju 2014-20 (charakterystyka LGD, załączniki) - organizacja pracy biura i organów LGD - pracownicy i członkowie organów LGD 	<ul style="list-style-type: none"> - pracownicy biura (ocena własna) - zarząd (ocena własna) - komisja rewizyjna (ocena własna) 	<ul style="list-style-type: none"> - opinia pracowników biura - opinia ekspercka zarządu - opinia Komisji Rewizyjnej - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, <p>Źródło: dane własne, dane z prowadzonych badań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: grudzień 2015 (przed złożeniem LSR do SW) 	<ul style="list-style-type: none"> - logiczna spójność i kompletność dokumentu pod względem funkcjonowania Stowarzyszenia - wszystkie niezbędne rozdziały LSR spełniają podstawowe kryteria ewaluacji - ocena jakości opracowanych dokumentów organizacji pracy biura i organów LGD - ocena spełnienia kryteriów formalnych i edytorskich dotyczących LSR i LGD - doświadczenie i kompetencje osób pracujących w biurze i w organach LGD
---------------------------------	---	--	---	---	---

<p style="text-align: center;">Ewaluacja on going</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pracownicy biura LGD - organ decyzyjny - podwykonawcy - działalność komunikacyjna i promocyjna LGD - konsultacje i nabory wniosków - doradztwo i szkolenia - zadowolenie beneficjentów ze świadczonego doradztwa - współpraca pomiędzy organami i biurem LGD - współpraca pomiędzy LGD (projekty współpracy) - ocena przebiegu konkursów - ocena aktywizacji lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników w i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych f) konsultacje Internetowe g) ankieta internetowa - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, Źródło: dane własne, dane GUS, dane z prowadzonych badań 	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: pierwszy kwartał 2018 roku - okres objęty pomiarem: od rozpoczęcia wdrażania LSR 2014-20 do I kwartału 2018 roku 	<ul style="list-style-type: none"> - rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie - realizacja LSR zgodna z harmonogramem - uczestnictwo w posiedzeniach - przestrzeganie regulaminu - jakość świadczonych usług - rozpoznawalność LGD wśród mieszkańców - podnoszenie kompetencji przez pracowników LGD - jakość współpracy organów LGD i biura - skuteczność działań komunikacyjnych i promocyjnych
--	---	--	--	---	---

<p style="text-align: center;">Ewaluacja ex post</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pracownicy biura LGD - organ decyzyjny - podwykonawcy - działalność komunikacyjna i promocyjna LGD - konsultacje i nabory wniosków - doradztwo i szkolenia - zadowolenie beneficjentów ze świadczonego doradztwa - współpraca pomiędzy organami i biurem LGD - współpraca pomiędzy LGD (projekty współpracy) - ocena przebiegu konkursów - ocena aktywizacji lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników w i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych f) konsultacje Internetowe g) ankieta internetowa - stosowane kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność, trwałość <p>Źródło: dane własne, dane GUS, dane z prowadzonych badań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czas pomiaru: 2022 rok - okres objęty pomiarem: od cały okres wdrażania LSR 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> - rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie - realizacja LSR zgodna z harmonogramem - uczestnictwo w posiedzeniach - przestrzeganie regulaminu - jakość świadczonych usług - rozpoznawalność LGD wśród mieszkańców - podnoszenie kompetencji przez pracowników LGD - jakość współpracy organów LGD i biura - skuteczność działań komunikacyjnych i promocyjnych - ocena długotrwałych efektów pracy LGD - skuteczność i efektywność pracy Stowarzyszenia
---	---	--	--	--	--

Rysunek 2 Realizacja badań ewaluacyjnych funkcjonowania LSR

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia (źródła danych)	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
Monitoring bieżący	Harmonogram ogłaszania konkursów	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	BIEŻĄCY MONITORING	- zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem
	Budżet LGD, wskaźniki realizacji LSR	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych		- stopień wykorzystania funduszy i realizacji wskaźników - wysokość zakontraktowanych środków
	Stopień zainteresowania ogłaszanymi konkursami, szkoleniami i inną działalnością LGD	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych - bezpośrednie rozmowy z beneficjentami		- liczba wnioskodawców/beneficjentów korzystających z pomocy/składających wnioski
	Zainteresowanie stroną Internetową LGD i wydawnictwami LGD	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych - bezpośrednie rozmowy z beneficjentami		- liczba odwiedzających stronę LGD
	Zaangażowanie w prace i podejmowanie decyzji w LGD mieszkańców obszaru	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych - bezpośrednie rozmowy z beneficjentami		- liczba mieszkańców biorących udział w spotkaniach otwartych LGD

Rysunek 3 Realizacja monitoringu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD

Narzędzia i formularze (w tym dla beneficjentów operacji, którzy będą przedstawiać w LGD efekty realizacji poszczególnych projektów w celu prawidłowego prowadzenia monitoringu bieżącego oraz ewaluacji) do przeprowadzenia prawidłowej ewaluacji i monitoringu będą opracowywane w ramach każdego etapu prac przez zespół ekspertów wraz z pracownikami biura i będą podlegały zatwierdzeniu przez Zarząd LGD.